

Projektiranje kolekcije odjeće, obuće i modnih dodataka inspirirane engleskom gotičkom sakralnom arhitekturom

Design of a collection of clothing, shoes and fashion accessories inspired by English Gothic sacred architecture

Stručni rad / Professional paper

Monica Šestan¹, Irena Šabarić¹, Ksenija Doležal²

¹Sveučilište u Zagrebu Tekstilno-tehnološki fakultet, Zavod za dizajn tekstila i odjeće, Prilaz baruna Filipovića 28a, HR-10 000 Zagreb

²Sveučilište u Zagrebu Tekstilno-tehnološki fakultet, Zavod za odjevnu tehnologiju, Prilaz baruna Filipovića 28a, HR-10 000 Zagreb

*Korespondencija: ksenija.dolezal@ttf.hr

Sažetak

U ovom se radu istražuje veličanstvenost engleske sakralne gotičke arhitekture, otkrivajući njezino podrijetlo, ključne karakteristike i njen kasniji utjecaj na modni dizajn. Krajnji cilj jest kreirati kolekciju odjeće, obuće i modnih dodataka koja odražava harmonični spoj elemenata engleske sakralne arhitekture i inovativnih modnih formi, dok se inspiracija crpi iz detalja pojedinih arhitektonskih elemenata.

S obzirom na bogatstvo unutar opusa povijesti umjetnosti koja se bavi gotičkom arhitekturom, fokus se u ovome radu zadržao na gotičkoj sakralnoj arhitekturi Engleske. Ukupni izgled kolekcije odaje eleganciju i luksuz, s naklonom prošlosti, s ciljem stvaranja odjeće koja obuhvaća bit engleske gotičke sakralne arhitekture, a pritom ostaje nosiva i moderna.

Ključne riječi: arhitektura; gotika; modna kolekcija; modni dizajn.

Abstract

This paper explores the magnificence of English sacral Gothic architecture, revealing its origins, key characteristics and its subsequent influence on fashion design. The ultimate goal is to create a collection of clothing, footwear and fashion accessories that reflects a harmonious combination of elements of English sacral architecture and innovative fashion forms, while inspiration is drawn from the details of individual architectural elements. Considering the wealth within the oeuvre of art history that deals with Gothic architecture, the focus in this work is on the Gothic sacral architecture of England. The overall look of the collection exudes elegance and luxury, with a nod to the past, aiming to create clothing that captures the essence of English Gothic sacral architecture while remaining wearable and modern.

Keywords: architecture; gothic; fashion collection; fashion design.

1. Uvod

Usred neprestane evolucije ljudske civilizacije, malo umjetničkih pothvata izaziva toliko poštovanja i fascinacije kao arhitektura. Od davnih vremena, tkala je bezvremenski narativ, spajajući kreativnost, domišljatost i funkcionalnost u zadivljujuće strukture koje nadilaze puku korisnost. Kao simfonija oblika i funkcije, arhitektura stoji kao svjedočanstvo ljudske ambicije, oblikujući naše okruženje i odražavajući težnje društava kroz stoljeća.

U svojoj srži, arhitektura je više od skladnog rasporeda građevinskih materijala, ona je izraz kulture, povijesti i ljudskog duha. Nadilazi granice umjetnosti, inženjerstva i društvenih znanosti, spajajući ih u uvjerljivu fuziju ljudskog izražavanja i praktičnosti. Arhitektonska remek-djela na svakom koraku osvajaju naša osjetila, izazivaju emocije i ostavljaju trajne tragove u našoj kolektivnoj svijesti.

Arhitektura je dugo predstavljala važan izvor inspiracije za umjetnike, dizajnere i kreativne umove koji žele premostiti područja estetskog izražavanja i ljudskog iskustva. Među raznolikim arhitektonskim stilovima, engleska gotička sakralna arhitektura odiše austom zagonetne ljepote i duhovne rezonancije. U carstvu arhitektonskih čuda, malo je stilova koji izazivaju osjećaj strahopoštovanja poput sakralne gotičke arhitekture. Visokim tornjevima i elegantnim šiljastim lukovima koji sežu prema nebu, složenim kamenim skulpturama i eteričnim vitrajima koji rasvjetljuju unutrašnjost u kaleidoskopu boja, ovi sveti prostori izazivaju osjećaj čuđenja i poštovanja.

Engleska sakralna gotička arhitektura svjedočanstvo je kolektivne genijalnosti bezbroj obrtnika, arhitekata i vizionara koji su svoje živote posvetili potrazi za božanskom ljepotom. Stvorili su prostore koji su uzdizali vjernike izvan granica zemaljskog carstva. Proučavanje ovih

arhitektonskih čuda potvrđuje njihovu trajnu ostavštinu kao izvore inspiracije i strahopoštovanja.

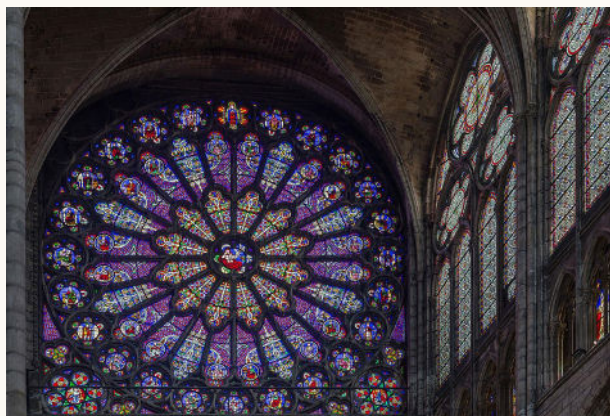
U ovom radu istražuje se ispreplitanje područja arhitekture i mode, zadirući u dubine engleske gotičke sakralne arhitekture oslanjajući se na bogati vizualni vokabular svojstven ovim veličanstvenim građevinama, s ciljem stvaranja kolekcije koja obuhvaća bit ovog bezvremenskog arhitektonskog stila.

Proučavanjem primjera engleske sakralne gotičke arhitekture, istražiti će se zamršena međuigra arhitektonskih elemenata, koji će se naposljetku pretočiti u projektiranje kolekcije odjeće, obuće i modnih dodataka.

Finalni projekt kolekcije nastoji prevesti zadivljujuće elemente engleske gotičke sakralne arhitekture u nosivu umjetnost i unijeti opipljivu vezu s božanskim, premošćujući jaz između duhovnog i krojačkog. Pažnjom posvećenom detaljima, promišljenim odabirom materijala i inovativnim tehnikama, želja je stvoriti odjevne predmete koji utjelovljuju svečanu ljepotu, eteričnu gracioznost i zadivljujuću dramu karakterističnu za ova arhitektonska čuda.

2. Gotička arhitektura

Podrijetlo gotičke arhitekture možemo točno odrediti u razdoblju od 1137. do 1144. godine kada je opat Suger, glavni savjetnik Luja VI, nadzirao obnovu kraljevske bazilike Saint-Denis u blizini grada Pariza (slika 1).

Slika 1. Rozeta bazilike Saint-Denis [1]

Upravo će upotreba revolucionarnih strukturalnih metoda i inovativnih dekorativnih elemenata kasnije postati osnovna obilježja novog gotičkog stila [2, 3]. Bestežinska gracioznost novih gotičkih elemenata se od tog trenutka sukobila sa masivnom stabilnošću romanike.

Gotičku arhitekturu karakterizira inovativan arhitektonski jezik i sistem gradnje. Umjesto dosadašnjih romaničkih zdanja prepoznatljiva po svojoj masivnosti, polukružnim svodovima i lukovima, počele su se podizati značajno veće i hrabro koncipirane građevine [4]. Gotička je arhitektura primarno okarakterizirana vertikalnošću, dosežući dotada neviđene visine, te time odražavajući duhovnu težnju i želju za povezivanjem s božanskim. Prevladavajuća vertikalnost u dizajnu ističe se na pročelju gotičkih katedrala s dva visoka i šiljasta zvonika. Vanjska struktura zgrade oslanja se na snažne potporne stupove, tzv. kontrafor, i potporne lukove koji joj pružaju čvrstoću, a istovremeno služe i kao dekorativni elementi. Šiljasti tornjići ili fiale predstavljaju ukrašene krajeve kontrafora, s elegantnim kamenim ornamentima u obliku rakovica ili pužarica [4]. Kako bi izdržali težinu visokih zidova i vrlo velikih prozora, gotički su arhitekti ugradili leteće kontrafore. Ovi vanjski, lučni nosači prenijeli su težinu gornjih zidova i krova na tlo, dopuštajući tanje zidove i veće prozore [5].

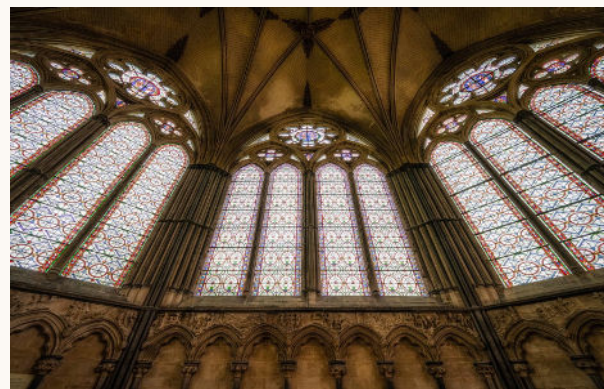
Jedna od prepoznatljivih značajki gotičke arhitekture jest šiljasti luk koji je zamijenio zaobljeni romanički luk, omogućujući veću visinu i ravnomjerniju raspodjelu težine. Šiljasti lukovi stvorili su osjećaj okomitog kretanja i nadodali eleganciju strukturama.

Gotička arhitektura uvela je upotrebu križno-rebrastih svodova, koji su se sastojali od isprepletenih kamenih rebara koji su djelovali poput učvršćivača bridova svoda i nosila težinu krova (slika 2) [6]. Ova je inovacija omogućila veće, otvorenije prostore unutar zgrada. Oslobođajući se tereta, zidovi se otvaraju prema ukrasnim galerijama ili velikim prozorima, koji sadrže dekorativne mreže u šiljastim dijelovima [4].

Jedna od najznačajnijih značajki gotičke arhitekture je široka upotreba prozora od obojenog stakla, odnosno vitraja. Ovi prozori nisu bili samo ukrasni, već su služili i kao medij za prenošenje biblijskih priča i religijskih učenja kroz jarke boje i zamršene dizajne (slika 3) [7].

Slika 2. Gotički križno-rebrasti svod katedrale sv. Ivana u Lyonu [8]

Slika 3. Prozori južnog transepta katedrale u Salisburyju [9]

Jedna od zapanjujućih karakteristika gotičke arhitekture jest način na koji se širila iz francuske pariške regije i prilagođavala u drugim državama [2]. Također se ista prilagođavala i određenim lokalnim zakonima time što su gotički spomenici u konačnici postali izvor intenzivnog nacionalnog ponosa [2]. Gotički stil se iz francuskog Pariza, preko Strasbourga širio dalje u Njemačku, Podunavlje i ostale europske zemlje, te samim time je dospio i u Englesku [4].

Rano englesko razdoblje gotičke arhitekture smješteno je u razdoblje od oko 1180. do 1250. godine [10]. Rano engleske gotičke katedrale su po svojim karakteristikama bile bliže romaničkoj umjetnosti 11. stoljeća (masivnih i teških zidova) nego svojim francuskim pandanima. Karakteristika koja je takve građevine obilježavala kao primjere gotičkog stila je bio šiljasti luk ili lancet [11].

Ukrašeni stil je vrhunac engleske sakralne gotičke arhitekture, unutar kojeg impozantnost sakralnih građevina i pretenciozna količina ukrasa ukazuje na ekonomsko blagostanje nacije [12]. Početna točka za novu fazu engleskog gotičkog stila, poznatu kao ukrašena gotika, datira oko 1290. godine [13]. Ova faza, koja se dijeli na geometrijsku i krivocrtnu, svojstvena je po proliferaciji ukrasa poput geometrijskih nizova i zamršenih kamenih rezbarija koji su ukrašavali gotovo svaki element sakralnih građevina [12]. Kod proučavanja krivocrtnog ukrašenog stila primjećuje se da je prevladavajući oblik ogee ili ogival, odnosno krivudava linija. Geometrijsko razdoblje označava preklapanje rano

engleskog i ukrašenog stila, dok je karakterističnost vidljiva u okvirima prozora koji se uglavnom sastoje od krugova ili trokuta [14]. Razvoj sofisticiranih prozorskih ukrasa omogućio je stvaranje ekspanzivnih vitraja koji su uz kaleidoskop prenosili vjerske narative. Primjeri poput zapadnog pročelja katedrale u Yorku i katedrale u Gloucesteru ilustriraju raskoš i umijeće ukrašenog stila.

3. Modni dizajn i gotička arhitektura

Imaju li sami začetci modnih promjena kroz povijest direktnu vezu sa gotičkim stilom? Iako je još uvijek predmet rasprava među povjesničarima odijevanja, općenito je prihvaćeno da se takav fenomen pojavljuje po prvi puta tijekom srednjeg vijeka [13]. Ekonomske i društvene promjene su ustupile mjesto promjenama u odijevanju, pa su samim time jednostavne romaničke tunike ustupile mjesto dramatičnom senzibilitetu gotičkog stila, nudeći pojedincima moćan način da komuniciraju svoj identitet i povezanost s evoluirajućim strujama umjetnosti i kulture [14]. Moda inspirirana arhitekturom zadivljujuća je konvergencija dviju kreativnih disciplina, gdje strukturalni principi i estetika arhitekture utječu na dizajn odjeće. Ova sinergija rezultira kolekcijama koje slave ljepotu građevina i nosive umjetnosti [15]. U svijetu mode, dramatične siluete, kompleksni detalji i eterični ambijent gotičkih katedrala poslužili su kao bogat izvor kreativnosti.

Veličanstvenost i eteričnost ovog arhitektonskog stila osvojili su dizajnere koji su crpili inspiraciju iz njegove zadivljujuće privlačnosti i time stvorili kolekcije koje odaju počast božanskoj estetici gotičke arhitekture (slika 4).

Slika 4. Arhitektonsko ruho Object 12-1, dizajn Matije Čopa [16]

4. Eksperimentalni dio

Za stvaranje modne kolekcije inspirirane engleskom sakralnom gotičkom arhitekturom bitno je razumjeti definirajuće estetske elemente ovog arhitektonskog stila. Šiljasti lukovi, rebrasti svodovi i zamršeni ukrasi koji se nalaze u katedralama i crkvama služe kao temelj za prenošenje suštine gotičke arhitekture u modu. Igra svjetla i sjene, delikatan filigranski rad i geometrijski uzorci vidljivi na vitrajima postaju izvori inspiracije za tekstilni dizajn, siluete i ukrase unutar kolekcije.

Delikatni šareni uzorci pretočeni su u čipku i vez, dok se šiljasti lukovi odražavaju u dramatičnim izrezima i asimetričnim rubovima, stvarajući vizualno upečatljive siluete koje oponašaju visine gotičkih katedrala. Rebrasti svodovi predstavljeni su detaljima teksture, kao što su nabori i skulpturalne draperije, dodajući dubinu i dimenziju odjevnim predmetima. Paleta boja kolekcije crpi inspiraciju iz živopisnih vitraja koji se nalaze u engleskoj gotičkoj arhitekturi. Tonovi dragulja, poput duboke rubin crvene, safirno plave i smaragdno zelene, izazivaju osjećaj raskoši i duhovnosti. Neutralne nijanse, poput bjelokosti i kamenog sive, predstavljaju organske tonove istrošenog kamena, utemeljujući kolekciju u arhitektonski kontekst. Tkanine bogate teksture, poput baršuna, brokata i svile, donose taktilni element koji podsjeća na luksuzne materijale korištene u crkvenom ruhu.

4.1. Tekstilni uzorci

Naglasak u razradi ideje za stvaranje kolekcije jest kvalitetan i inovativan spoj tekstilnih uzoraka, tekstura i formi. Stoga, kreiran je tekstilni uzorak za pojedinu kreaciju koji u motivima oživljava englesku gotičku arhitekturu. Sveukupno jest osmišljeno šest tekstilnih uzoraka. Virtuozni vitraji katedrala bili su inspiracija u osmišljavanju ploha i kolorita. Igra svjetlosti i sjene je ključna za postizanje dramatičnosti gotičke sakralne arhitekture, što se upravo želi pretočiti u percepciju ove kolekcije odjeće. U pregledu motiva prikazan je raport, dok su se na odjevnim predmetima koristili uzorci. U samoj izradi tekstilni uzorci bi se printali na tkaninu tehnikom digitalnog tiskom zbog složenosti motiva.

Tekstilni uzorci su kreirani korištenjem digitalnih slikarskih tehnika koje su doprinijele u oslikavanju razine detalja na koje nailazimo kod promatranja sakralne gotičke arhitekture (slika 5). Računalni programi korišteni pri realizaciji su Photoshop i Krita.

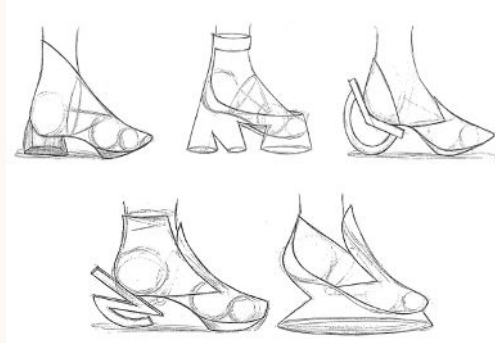

Slika 5. Tekstilni uzorci

4.2. Obuća

Obuća je kreirana vodeći se konceptom kojim je nastajala modna forma - šiljasti vrhovi, geometrijska tijela i pročišćenost oblika s naglaskom na određeni detalj koji djeluje kao fokus kompozicije.

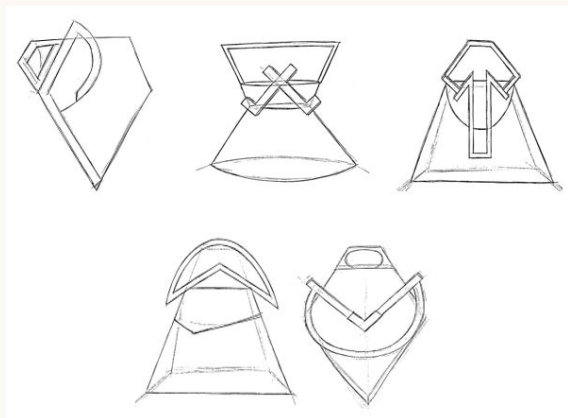
Kolekcija predstavlja skladan spoj mračne elegancije i nebeske gracioznosti (slika 6). Šiljasti lukovi, obilježje gotičke arhitekture, dolaze do izražaja u gracioznim oblinama i izduženim siluetama cipela. Profinjene linije obuće izdužuju nogu i podižu prisutnost nositelja.

Slika 6. Skice modela obuće

4.3. Modni dodaci

Modni dodaci su u samom polazištu također temeljno zamišljeni kao jednostavni geometrijski oblici. S obzirom na tematiku, na modelima torbi su prisutni šiljasti elementi, lukovi i križni oblici kako bi se percepcija o monumentalnosti gotičkih građevina mogla prenijeti na modnu kompoziciju (slika 7).

Slika 7. Skice modela torbi

5. Rezultati

Odjeća, obuća i torbe ove kolekcije osmišljene su kao ekstravagantni, ali nosivi odjevni predmeti koji odišu mističnim oblicima engleske gotičke arhitekture, a kolekcija pod nazivom Anglo goth je prikazana u nastavku rada. Kolekcija jezgrovito sažima fuziju stoljetne arhitektonske raskoši sa suvremenom modnom inovacijom.

Kolekcija Anglo goth

6. Zaključak

Fuzija arhitekture i mode otvara vrata uzbudljivim mogućnostima kreativnog izražavanja time što se obje grane bave odnosom između oblika i funkcije, dok integracija tih dvaju disciplina potiče modne dizajnere na kreiranje odjeće koja djeluje na nove i neočekivane načine.

Gotička arhitektura ostavila je neizbrisiv trag na kasnijim arhitektonskim stilovima i nastavlja nadahnjivati dizajnere i umjetnike do danas. Svaka katedrala i crkva postaje živo svjedočanstvo vjerskog zanosa, društvenih težnji i kulturnog konteksta vremena.

S obzirom na posebnost gotičke arhitekture, modna je kolekcija Anglo goth obilježena monumentalnošću, poput sakralnih gotičkim građevina. Statičnost modne forme razbijena je upotrebom boja i uzoraka poput onih na gotičkim vitrajima u suradnji sa modnim dodacima koji djeluju kao ukrasni dijelovi građevina, spajajući smirenu mistiku sa inovativnim zanimljivostima suvremene mode.

Literatura

- [1] <http://www.minorsights.com/2017/01/france-basilica-of-st-denis.html>, Pristupljeno: 2023-08-03
- [2] Janson H. W., Janson A. F.: History of art, Prentice Hall, 1991
- [3] Fletcher B.: A History of Architecture on the Comparative Method for the student, craftsman, and amateur, 1905
- [4] <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=22842>, Pristupljeno: 2023-08-10
- [5] <https://www.britannica.com/art/Gothic-architecture>, Pristupljeno: 2023-06-11
- [6] <http://struna.ihjj.hr/naziv/krizno-rebrasti-svod/52707/>, Pristupljeno: 2023-08-15
- [7] Arnold H.: Stained glass of the middle ages in England and France, DigiCat, 2022
- [8] https://hr.wikipedia.org/wiki/Svod#/media/Datoteka:Cathedrale_Saint_Jean_Lyon_ceiling_over_nave.jpg, Pristupljeno: 2023-08-15
- [9] https://www.photohound.co/spot/salisbury-cathedral-interior-1004635#spot_gallery-7, Pristupljeno: 2023-08-15
- [10] Hendrix J. S.: The splendor of English Gothic architecture, Parkstone International, 2015
- [11] <http://www.visual-arts-cork.com/architecture/english-gothic.htm#characteristics>, Pristupljeno: 2023-08-15
- [12] Smith A. F.: English Church Architecture of the Middle Ages: An Elementary Handbook, DigiCat, 2022
- [13] Grodecki L., Prache A.: Gothic architecture, Rizzoli International Publications, 1985
- [14] Steele V.: Encyclopedia of Clothing and Fashion, Charles Scribners & Sons, 2004
- [15] <https://www.ukessays.com/essays/architecture/fashion-and-architecture.php#citethis>, Pristupljeno: 2023-08-20
- [16] <https://parametric-architecture.com/object-12-1-an-architectural-attire-designed-by-matija-cop/>, Pristupljeno: 2023-08-20